

Internationellt socialt arbete – Definitioner och perspektivval i historisk belysning

ERICA RIGHARD

Internationellt socialt arbete röner idag allt mer uppmärksamhet. Det finns emellertid inte någon enhetlig syn på vad som utgör internationellt socialt arbete. Denna artikel bidrar med en historisk genomgång av vilka antaganden olika definitioner utgår från och vilka konsekvenserna av dessa perspektivval är.

Socialarbetare möter i allt större utsträckning människor med anknytning till olika delar av världen och står inför situationer som inte enbart kan förstås i sitt lokala sammanhang. Denna utveckling är en del av pågående globaliseringsprocesser och har stimulerat diskussionen om internationellt socialt arbete. Att internationellt socialt arbete diskuteras allt mer innebär emellertid inte att det finns någon enhetlig uppfattning om vad det egentligen är, tvärtom så finns det flera och ibland motstridiga definitioner. Nya definitioner har inte sällan

uppstått som en kritik mot redan befintliga. Detta har likväl inte inneburit att de kritiserade definitionerna försvunnit, utan tendensen har varit att olika definitioner funnits kvar sida vid sida. De har ibland fungerat som motpolar till varandra i politiserade debatter om internationellt socialt arbete. Olika definitioner bär på skilda antaganden om hur ojämlikhet uppstår och består och om social utveckling. De är därmed också sammankopplade med olika syn på hur internationellt socialt arbete bör bedrivas. Det finns därför anledning att stanna upp för att sortera och skapa ordning bland olika definitioner av internationellt socialt arbete och dess underliggande antaganden.

Denna artikel sätter fokus på hur defini-

Erica Righard, FD, är forskarassistent vid Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM) och lektor vid Institutionen för socialt arbete, båda på Malmö högskola.

tioner av internationellt socialt arbete har ändrats över tid och vilka antaganden som underbygger olika definitioner. De första definitionerna av internationellt socialt arbete uppstod under 1940-talet och som ett svar på det sociala arbete över statsgränser som följde på andra världskriget. Internationellt socialt arbete handlar här framförallt om resursöverföringar från rika till fattiga länder. En andra våg att definiera internationellt socialt arbete uppstod mot slutet av 1960-talet och som ett svar på kritik mot västerländsk hegemoni i den fattiga delen av världen, men även mot att västerländska modeller för socialt arbete användes i socialt arbete med nationella minoriteter och migranter i väst. Internationellt socialt arbete kommer då att sätta fokus på jämförelser av socialt arbete i olika delar av världen och i relation till kulturella minoritets- och invandrargrupper i den inhemska befolkningen. En tredje våg av nya definitioner tar avstamp i pågående globaliseringsprocesser – de växande kontaktytorna och det ökade beroendeförhållandet mellan olika delar av världen. Centralt här är en förståelse för hur människor lever sitt liv orienterat mot platser i två eller flera länder samtidigt och att sociala problem inte alltid går att förstå enbart i sitt lokala sammanhang. Internationellt socialt arbete är här ett svar på behov hos transnationella individer och grupper som lever sin vardag i och genom två eller flera sociala sammanhang.

Utifrån en svensk utgångspunkt kan man säga att den första vågen av definitioner handlar om Sverige i världen, den andra handlar dels om Sverige i jämförelse med andra länder, dels om jämförelser av socialt

arbete i relation till olika etniska grupper i Sverige, och den tredje om världen i Sverige. I mer konkreta termer kan Sverige i världen handla om praktiskt arbete eller kunskapsproduktion inom internationella organisationer där någon slags överföring av resurser mellan länder finns med i bilden. Sverige i jämförelse kan handla om jämförande studier av socialt arbete i olika länder, eller om att utbyta erfarenheter om hur socialt arbete som praktik och kunskapsområde ser ut i olika länder. Sådana utbyten kan exempelvis ske genom internationella utbyten eller möten på internationella konferenser. Sverige i jämförelse kan även handla om jämförelser av socialt arbete utifrån ett majoritets- och ett minoritetsperspektiv, till exempel utifrån ett samiskt, romskt eller viss invandrargrups perspektiv. Slutligen, handlar världen i Sverige om en förståelse för det internationellas eller det globalas betydelse i det sociala arbetets lokala och i vissa fall även transnationella praktik och kunskapsproduktion: Hur de sociala problem socialarbetare möter i sitt många gånger lokalt förankrade arbete är sammankopplade med situationer och händelser "långt borta" och om att socialarbetare möter människor med anknytning till många olika delar av världen och skilda kulturella sammanhang.

Dessa tre skiften av definitioner av internationellt socialt arbete är präglade av olika antaganden om "det internationella" och om sociala, politiska och ekonomiska hierarkier inom det internationella. Denna artikel har som syfte att visa hur uppkomsten av nya definitioner av internationellt socialt arbete kan förstås mot bakgrund av hur antaganden om "det internationella" har förändrats.

Den bidrar till att kontextualisera olika definitioner av internationellt socialt arbete i de sociala och politiska sammanhang de uppstått i, och tydliggöra olika definitioners skilda utgångspunkter. Innan jag specificerar syftet vidare ska jag avgränsa fokus till att endast avse *definitioner* av internationellt socialt arbete och redogöra för vad jag menar med antaganden om *det internationella* i internationellt socialt arbete. Därpå specificerar jag studiens syfte och beskriver även hur jag har gått tillväga. Efter dessa inledande avsnitt följer sedan själva analysen. Analysen består av tre delar som var och en behandlar den första, andra och tredje vågen av definitioner av internationellt socialt arbete. Artikeln avslutas med en sammanfattande diskussion där jag presenterar en figur som placerar olika definitioner av internationellt socialt arbete i förhållande till varandra och i förhållande till det internationella.

Definitioner av internationellt socialt arbete – en avgränsning

Det idag tilltagande intresset för internationellt socialt arbete är bland annat synligt i ökningen av mängden forskningspublikationer på området (Lalayants m.fl. 2009; Jung & Tripodi 2007), framförallt i de anglosaxiska delarna av världen. Det kan också ses i att det under år 2012 utkom två gedigna handböcker om internationellt socialt arbete, en från Oxford (Healy & Link 2012) och en från Sage (Lyons m.fl. 2012). Litteratur som behandlar internationellt socialt arbete utifrån situationen i Sverige ökar också, men är fortfarande begränsad

(Shier m.fl. 2011). Även om intresset för internationellt socialt arbete inte är lika framträdande i Sverige, så kan det bland annat ses i de mer praktiktäna diskussioner som förs i tidskriften *Socionomen*¹ och i det arbete som görs inom Socialstyrelsen. *Socionomen* har återkommande artiklar om bland annat socialt arbete i olika delar av världen, hedersrelaterat våld, papperslösa och asylmottaganden. Det har även gjorts temanummer om socialt arbete i det mångkulturella Sverige² och i några nummer har internationellt socialt arbete lyfts specifikt.³ Socialstyrelsen har sammanställt en rapport om utmaningar och hinder för ett likvärdigt interkulturellt socialt arbete (Socialstyrelsen 2010a). Detta sammantaget visar att intresset för internationellt socialt arbete tilltar och att detta även kan skönjas i Sverige.

Att intresset tilltar innebär inte att det internationella i socialt arbete är nytt. Tvärtom så har det funnits med som en del av socialt arbete sedan det etablerades under slutet av 1800-talet. Många av det sociala arbetets förgrundsgestalter reste mellan olika länder och bidrog därige-

1 *Socionomen. Facktidskriften för kvalificerat socialt arbete* ges ut av Akademikerförbundet Svenska Socionomers Riksförbund (SSR).

2 Se *Socionomen* nr. 4/2004.

3 Se "Vad är internationellt socialt arbete" i nr. 2/2001, "Visioner om internationellt socialt arbete" i nr. 8/2003 och "Internationell kunskap och klientarbete" i nr. 8/2004, samtliga av Sven Hessle, professor i socialt arbete vid Stockholms universitet som även mottagit Katherine Kendall Award 2006 för sina insatser för att nya socialhögskolor bildats ute i världen och inom den internationella sociala barnvården (se mer i *Socionomen* nr. 6/2006).

nom till att idéer och praktiker överfördes mellan olika länder. På så vis har exempelvis Toynbee Hall⁴ i London, som var och är en förebild för settlementrörelsen, utgjort en inspirationskälla såväl för Jane Addams (1860-1935) och etableringen av settlementet Hull House år 1889 i Chicago (t.ex. Healy 2008) som för Nathanael Beskow (1865-1953) och etableringen av Birkagården år 1912 i Stockholm (Kollind 2003). Likaså utgör den första internationella konferensen i socialt arbete år 1928 i Paris ett tydligt tecken på det internationella i socialt arbete. Det första omnämmandet av internationellt socialt arbete brukar hänföras till ett tal av Eglantyne Jebb som lästes upp under denna konferens. Och det var under denna konferens som de tre ännu idag livfullt verksamma internationella organisationerna International Association of Schools of Social Work (IASSW), International Federation of Social Workers (IFSW) and International Council of Social Welfare (ICSW) formerades (Healy 2008). De första faktiska definitionerna av internationellt socialt arbete uppstod däremot under andra världskriget och mot bakgrund av det sociala arbete som bedrevs för att hantera flyktingsituationen i Europa.

Frågan om hur man definierar internationellt socialt arbete är sammanlänkad med frågan hur socialt arbete definieras. IASSW och IFSW har varit drivande i att bana vägen för en internationellt gemensam definition av socialt arbete och år

2001 enades de om en sådan. År 2004 antogs vidare globala riktlinjer för utbildning i socialt arbete. Vägen fram till den gemensamma internationella definitionen av socialt arbete och de globala riktlinjerna för utbildningen var inte rak. Tvärtom, den var kantad av diskussioner om västerländsk hegemoni, minoriteters syn på socialt arbete och betydelsen av den lokala kontexten. Detta spänningsfält återfinns i diskussionen om hur man ska definiera internationellt socialt arbete. Denna artikel sätter fokus på definitioner av internationellt socialt arbete. Istället för definitioner av socialt arbete riktas här särskilt fokus mot hur innebörden av *det internationella* i internationellt socialt arbete har förskjutits över tid.

Många författare presenterar listor med olika betydelser av internationellt socialt arbete. Det kan bland annat avse socialt arbete inom internationella organisationer, socialarbetare som rör sig mellan länder, jämförelser av socialt arbete i olika länder, kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan länder, och socialt arbete med minoriteter, flyktingar och andra migranter (se t.ex. Cox & Pawar 2005; Lyons m.fl. 2006; Trygged 2007; Healy 2008; Payne & Askeland 2008; Hugman 2010). Mer analytiska sätt att närma sig definitionsfrågan finns bland annat i form av analys av teoretiska perspektiv (Midgley 2001), innehållsanalys av tidskriften *International Social Work* (Healy & Thomas 2007), och enkätundersökning hos socialarbetare (Xu 2006). Medan litteraturen presenterar olika och ibland motstridiga definitioner av internationellt socialt arbete, så har jag här som syfte att beskriva hur dessa definitioner har

4 Toynbee Hall grundades 1884 i den fattiga stadsdelen East End i London, Storbritannien och är ännu idag verksam, se <http://www.toynbeehall.org.uk/>

ändrats över tid sedan de första definitionerna kom under 1940-talet, och diskutera hur detta kan förstås mot bakgrund av hur antaganden om det internationella ändrats över tid.

Perspektiv på "det internationella" i internationellt socialt arbete

På ett abstrakt plan kan "det internationella" i internationellt socialt arbete delas in i en inter-nationell och en inter-kulturell dimension. Den inter-nationella dimensionen handlar då om socialt arbete över statsgränser och den inter-kulturella om socialt arbete över kulturella eller etniska avgränsningar. Förhållandet mellan den inter-nationella och den inter-kulturella dimensionen i olika definitioner av internationellt socialt arbete har förskjutits över tid. De inter-nationella och inter-kulturella dimensionerna har dessutom båda ändrat karaktär över tid, men istället för ersätta varandra har olika betydelser snarare kommit att utmana, ifrågasätta och positionera sig i relation till varandra.

Den inter-nationella dimensionen diskuterar jag i termer av hur socialt arbete förhåller sig till "där" och "här". Socialt arbete "där" avser då socialt arbete bortom det egna landets gränser, och socialt arbete "här" inom det egna landets gränser. De första ansatserna att definiera internationellt socialt arbete satte enbart fokus på resursöverföringar mellan länder, det vill säga den internationella dimensionen och som något som skedde "där". Med kritiken av västerländsk hegemoni och förståelsen för makt-

relationer mellan olika delar av världen och olika grupper i befolkningen kom intresset för jämförelser av socialt arbete mellan olika länder och i relation till olika minoritetsgrupper i befolkningen. Här kom den inter-kulturella dimensionen att träda fram som central för internationellt socialt arbete, och internationellt socialt arbete kom att omfatta både socialt arbete "där" i andra länder och med minoriteter "här". Inom globaliseringsdiskursen har det internationella sociala arbetets inter-kulturella dimension flätats samman med den inter-nationella i det att internationellt socialt arbete svarar mot situationer och behov hos transnationella individer och grupper som lever sina liv orienterade mot och ibland även förankrade på platser med (ibland) skilda normsystem i två eller flera länder.

Den inter-kulturella dimensionen diskuterar jag utifrån tre olika kulturförståelser: evolutionistisk, relativistisk och kontextuell kulturförståelse (Skytte & Montesino 2006). En evolutionistisk kulturförståelse innebär att man tänker sig kultur längs en linje, där kultur i den ena ändan är traditionell och outvecklad och i den andra modern och utvecklad. En relativistisk kulturförståelse innebär en essentialistisk och statisk syn på kultur men att denna kan variera mellan olika platser och grupper. Slutligen bär en kontextuell kulturförståelse på en socialkonstruktivistisk syn där kultur är föränderligt över tid och rum. Den inter-kulturella dimensionen har efter hand kommit att utgöra ett allt mer centralt inslag i internationellt socialt arbete. Med den radikaliserings av socialt arbete som skedde från slutet av 1960-talet kom den kulturella dimensionen inom

socialt arbete att debatteras grundligt. Den kulturella blindheten som fanns innan kritiserades på två sätt. Dels kritiserades socialt arbete med minoriteter och migranter "här" utifrån begrepp som mångkulturalism och tolerans, dels kritiserades internationella organisationers sociala arbete "där" för professionell imperialism. Man kan säga att synen på kultur och kulturell olikhet gick från en förståelse präglad av en evolutionistisk framstegstro och av assimilation, till en mer relativistisk och därmed också mer essentialistisk kultursyn där minoriteters, invandrargruppers och länders särart beaktades. Detta perspektiv har senare i sin tur kritiserats och teoretiska perspektiv och definitioner har anammat en mer socialkonstruktivistisk syn på kultur där kulturell känslighet inom socialt arbete blir en fråga om "moraliskt aktiva praktiker" (Kohli m.fl. 2010). Kultur är här både kontextuell och föränderlig och de moraliskt aktiva praktikerna kan verka både "här" och "där", och även i kontaktytan mellan "här" och "där". Istället för att följa allmängiltiga regler eller riktlinjer, eftersträvar de "moraliskt aktiva praktiker" att göra bedömningar utifrån varje specifik situation.

Dessa olika skiften av definitioner av internationellt socialt arbete utgör inte främst sekventiella faser, utan framförallt olika pålagringar med skiftande syn på och känslighet för det inter-nationella och inter-kulturella. De återspeglar samhälleliga förändringar, men i synnerhet hur vi inom forskning och utbildning förstår dessa förändringar.

Specifisering av syfte och metod

Denna artikel har som syfte att beskriva olika definitioner av internationellt socialt arbete och analysera uppkomsten av nya definitioner mot bakgrund av olika antaganden av det internationella. Det internationella förstås här som bestående av en inter-nationell och en inter-kulturell dimension. Vidare har artikeln som syfte att placera in de olika definitionerna av internationellt socialt arbete i den samhälleliga kontext som de uppkommit i.

Analysen bygger på en bred inläsning av litteratur och ett analytiskt arbete där jag eftersträvat att sätta olika definitioner och perspektiv i relation till varandra, men också i relation till sin mer metateoretiska och samhälleliga kontext. Vid inläsningen av litteratur har jag valt ut artiklar som jag bedömt illustrerar hur definitioner och perspektiv har förändrats över tid. Jag har eftersträvat att använda vetenskapliga originalarbeten, men särskilt när det gäller den tidiga utvecklingen, används även redan befintliga litteraturgenomgångar.

I det analytiska arbetet har jag sett till hur definitioner av internationellt socialt arbete förhåller sig till den inter-nationella och inter-kulturella dimensionen, samt även hur detta kan förstås i sitt samhälleliga sammanhang. Dessa samhälleliga sammanhang förstås i termer av den modernisering och framstegsoptimism som präglade tiden efter andra världskriget; den radikaliserings som skedde av det sociala mot slutet av 1960-talet, och den pågående globaliseringen. Medan fokus ligger på den teoretiska utvecklingen av definitioner av inter-

nationellt socialt arbete, så försöker jag koppla beskrivningarna av den samhälleliga kontexten till situationen i Sverige vid olika tidpunkter. Det analytiska arbetet har lett fram till en figur som inordnar olika definitioner av internationellt socialt arbete i relation till sin samhälleliga kontext och till olika dimensioner av det internationella. Artikeln bidrar till att placera olika diskussioner om internationellt socialt arbete i de sammanhang de har sitt ursprung och den visar hur tidigare diskussioner och dilemman återfinns i efterföljande diskussioner.

Modernisering och internationellt socialt arbete

Under andra världskriget ödelades stora delar av Europa och flyktingsituationen var svår. Internationella organisationer såsom olika organisationer inom Förenta Nationerna (FN, eng. *United Nations, UN*) och Röda korset/Röda halvmånen spelade en viktig roll i det sociala arbete som byggdes upp för att hantera situationen. År 1943 bildades United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). Socialt arbete kom att spela en central roll inom UNRRA, inte minst genom deras välfärdsavdelning (eng. *welfare division*) som etablerades 1946 (Healy 2008). De första ansatserna att definiera internationellt socialt arbete uppstod i detta sammanhang. Det kom därför främst att definieras som en fråga om att förbereda socialarbetare för arbete i internationella organisationer. Definitionerna tog utgångspunkt i den västerländska förståelse och definition av socialt arbete som etablerats några decennier

tidigare (Healy & Thomas 2007; Xu 2006; Midgley 2001).

Utöver den konkreta verklighet som det sociala arbetet inom internationella organisationer utgjorde, spelade även rådande ontologier av ojämlikhet och utveckling en central roll. Modernisering och framstegsoptimism utgör här centrala ledord. I väst präglades efterkrigstiden av en stark ekonomisk tillväxt och en expansion av de välfärdsstatliga systemen, inte minst i Sverige (Edebalk 1996). Utveckling tänktes utefter en linje och det fanns en förväntan på att världens fattiga länder skulle följa samma utvecklingslinje som de rika gjort. Vidare fanns det en tro på att fattiga länder kunde avancera snabbare längs denna utvecklingslinje med hjälp av olika former av resursöverföringar från rika till fattiga länder (Abrahamsson 2012). Detta sammantaget beredde vägen för spridningen av socialt arbete enligt en västerländsk modell till olika delar av världen. FN var en drivande motor i denna utveckling, bland annat genom UNRRAs program för utbildning av socialarbetare där man både skickade utbildningskonsulter till fattiga länder och finansierade utbildningsplatser i USA för personer från utvecklingsländer (Midgley 1983; Healy 2008, s. 152). Medan internationellt socialt arbete här förstås som inter-nationellt i det att det sker resursöverföringar mellan länder, så finns dess inter-kulturella dimension inte med i diskussionen. Den hegemoniska ställning som socialt arbete enligt västerländsk modell därmed kom att inta i världen har senare kritiserats.

Det var inte bara i det sociala arbete som skedde över statsgränser som det vid denna

tid rådde en frånvaro av den inter-kulturella dimensionen, utan även i arbetet med personer från olika invandrargrupper och andra minoriteter i den inhemska befolkningen. I Sverige, liksom i många andra nordeuropeiska länder, växte industrin och arbetare rekryterades från framförallt olika delar av södra Europa. Även om det finns en variation mellan olika europeiska länders diskurser kring invandring, så är de alla starkt centrerade kring integration. I Sverige fanns det under den tidiga efterkrigsperioden en outtalad förväntan om att invandrare automatiskt skulle assimileras in i det svenska samhället efter en tid (Lundh & Ohlsson 1994).

Den vid denna tid rådande okunskapen om det sociala arbetets inter-kulturella dimension kom efter hand att uppmärksammas och kritiserats, både gällande socialt arbete över statsgränser "där" och socialt arbete med invandrare och minoriteter "här". En viktig grogrund för denna kritik är den politiska radikaliserings som tog form under 1960-talet.

Radikalisering och inter-kulturellt socialt arbete

1960- och 70-talet innebar en radikaliserings av frågor på många områden. Inom socialt arbete kom kultur att politiseras från två håll. Gällande socialt arbete över statsgränser växte det fram en kritik mot att socialt arbete enligt en västerländsk modell spreds till andra, ofta mycket fattiga, delar av världen. Detta har i efterhand benämnts professionell imperialism. Gällande socialt arbete med invandrare och

andra minoriteter kom assimilation att ifrågasättas och kultur, kulturella skillnader och kulturell hegemoni att politiseras. Detta innebar en vidgning av internationellt socialt arbete som begrepp. Från att ha varit begränsat till arbete i internationella organisationer och resursöverföringar från rika till fattiga länder kom det nu att inkludera jämförelser av socialt arbete i olika länder och i olika minoritetsgrupper i den inhemska befolkningen. Även om definitionerna går isär så kom internationellt socialt arbete överlag att omfatta socialt arbete över såväl nationella gränser som kulturella avgränsningar (Healy & Thomas 2007). Internationellt socialt arbete konceptualiseras inte längre endast som något som försiggår "där", utan även "här" med minoriteter och migranter. Nedan kommer jag först att redogöra för kritiken av professionell imperialism "där" och därefter av kulturell hegemoni "här".

Beroendeskolans, en teoribildning om utveckling som fick genomslag under 1960-talet som en reaktion mot moderniserings-teorin, utgör en viktig fond för kritiken av professionell imperialism. Medan man tidigare tänkt sig att de fattiga länderna kommer att gå samma framtid till mötes som de utvecklade länderna, så pekade denna teoribildning på beroendeförhållandet mellan den rika och fattiga delen av världen och hur detta låste in och omöjliggjorde utveckling i fattiga länder (Midgley 1983; jfr Hugman 2010). Inom socialt arbete började man ifrågasätta om den västerländska modellen, som ofta byggde på ett individbaserat socialt arbete (eng. *casework*), kunde fungera i fattiga länder med massiv fattigdom. Denna situation har kri-

tiserats i termer av professionell imperialism (se särskilt Midgley 1983). Med det vill man sätta ljus på hur professionella former för socialt arbete enligt västerländsk modell har spridits längs imperialistiska och koloniala stråk och hur detta bidragit till att reproducera den ojämlika utvecklingen och låsa in över- och underordning mellan länder. Som ett svar på denna kritik kom intresset för komparationer att växa. Istället för att utgå från en given modell för socialt arbete, hamnade fokus istället på att beskriva och förstå länders skilda utgångspunkter för socialt arbete.

Diskussionen om den västerländska professionella imperialismen och skillnader mellan länder etablerades under 1970-talet och är alltjämt aktuell. Idag tar denna diskussion bland annat avstamp i de globala riktlinjerna för utbildning och praktik i socialt arbete som IASSW och IFSW antog år 2004. *Global standards for the education and training of the social work profession* skriver fram de mänskliga rättigheterna som en central värdegrund i socialt arbete och diskussionen handlar å ena sidan om behovet av en universell värdegrund för socialt arbete och å andra sidan om det är möjligt att ha en gemensam värdegrund som är global. Ett konkret exempel där dessa frågor har hög aktualitet gäller den uppbyggnad av socialarbetarutbildningen som påbörjades i Kina i mitten av 1980-talet. Spänningarna mellan västerländska mer individualistiska och konfucianska mer kollektivistiska utgångspunkter för socialt arbete är många och handlar om lika grundläggande som komplexa frågor: människosyn, synen på familjen, synen på sociala problem och även på lidande som sådant

(Yuen-Tsang & Wang 2002 ; Yip 2004; Yan & Tsui 2007).

I dagens diskussioner är begrepp som imperialism, relativism, universalism och lokal förankring (eng. *indigenization*) centrala. De mänskliga rättigheterna kritiseras för att vara bärare av en västerländsk syn där individen står i centrum. Detta står i konflikt med samhällssystem där kollektivet står mer i centrum och där individen förväntas underordna sig detta. Medan spridningen av socialt arbete med de mänskliga rättigheterna som värdegrund till icke-västerländska sammanhang kan leda till imperialism, så kan ett ensidigt fokus på den lokala kontexten hamna i en värderelativism som underminerar en gemensam riktning i det sociala arbetet mot orättvisor och ojämlikhet. Diskussionen är ideologiskt laddad och det finns inte någon samsyn. Den förs många gånger längs en glidande skala där behovet av en universell värdegrund utifrån de mänskliga rättigheterna betonas i ena änden, och behovet av att beakta den lokala kontexten betonas i den andra. Medan argument som starkt betonar universalism öppnar upp för professionell imperialism, så öppnar argument som starkt betonar den lokala kontexten upp för en fullständig värderelativism. I debatten finns det de som är starka förespråkare av en gemensam värdegrund och som ser större faror med partikularism än universalism (t.ex. Ife 2001; Trygged 2010). Andra, som fortfarande förespråkar universalism är mer modesta och lägger stor vikt vid lokal anpassning (Gray 2005; Gray & Coates 2010). Ytterligare andra är kritiska till både universalism och partikularism. Enligt denna

argumentationslinje är användandet av de mänskliga rättigheterna som värdegrund i socialt arbete problematiskt då de bidrar till att fokusera individen och individuella rättigheter framför sociala strukturer, och likaså kulturell olikhet och diversitet istället för sociala problem. Kritiken pekar på att de mänskliga rättigheterna i sig, och den lokala anpassningen av dessa, går den ekonomiska liberalismens ärende och leder till ökad ojämlikhet. Istället förespråkar man här att se till likhet (eng. *sameness*) och att verka för social förändring utifrån vad som är möjligt i varje given situation (Webb 2009). Diskussionen är komplex och det förekommer även att man, istället för att komma med färdiga svar, försöker peka på komplexiteten och bidra med modeller för reflektion (Healy 2007, 2008).

En liknande utveckling kan ses gällande kritiken av socialt arbete med invandrare och minoriteter. Upprinnelsen till denna kritik står att finna i 1960- och 1970-talets politiska folkrörelser där minoritetsperspektivet växte sig starkt tillsammans med kvinnoperspektivet. Istället för assimilation där "de" förväntas bli som "vi", förespråkar man här varje grups rätt till kulturella identiteter och praktiker. Minoriteters egna politiska rörelser var en viktig grund för denna utveckling. Kritiken förde fram kultur och kulturella skillnader i ljuset, men har i sin tur sedan kritiserats för sin paternalistiska tendens då den satte fokus på "dem" och "deras" rättigheter (Kohli m.fl. 2010). I Sverige började man under mitten av 1960-talet att debattera det så kallade "invandrarproblemet" och år 1968 etablerades integration som ett självständigt politikområde. Det var emellertid

aldrig fråga om något annat än att det var "de" som skulle integreras – inte "vi" (Dahlström 2004; Johansson 2008).

Under 1980- och 1990-talet försköts fokus bort från invandrar- och andra minoritetgruppers rättigheter och mot respekt för pluralism och olikhet. Olikhet kom då utöver etnicitet och genus även att omfatta sexualitet och kognitiva och fysiska olikheter. Denna utveckling kom i sin tur att kritiserats för att pluralism och multikulturalism är vaga begrepp som tar bort fokus från fattigdom och ojämlikhet. Respekt för olikhet kritiserades även för att vara synonymt med tolerans och en outtalad hierarkisk ordning: "tolerance of some people above others implied that some people were more valued than others" (Kohli m.fl. 2010, s. 255). Kritiken menar att detta förhållningssätt inte öppnar upp för pluralism och inter-kulturalism i socialt arbete då den "vita" positionen förblir osynlig (se även Daniel 2011).

Mot bakgrund av denna kritik har man under de senaste två decennierna allt mer övergett ansatser att undervisa studenter om hur olika invandrargrupper "är". Istället strävar man efter att undervisningen ska leda till att studenterna blir "moraliskt aktiva praktiker" i interkulturella frågor (Kohli m.fl. 2010, s. 256). Denna utveckling har rötter i socialkonstruktivism och förespråkar ett reflexivt-dialektiskt förhållningssätt framför ett antingen/eller-tankestätt när man undervisar om komplexa och känsliga frågor.

Man kan se en parallellitet i kritiken av den västerländska professionella imperialismen "där" och kritiken av den osynliga "vita" positionen i socialt arbete "här". Kri-

tiken kommer från olika håll men har det gemensamt att den tar fasta på det interkulturella. 1960-talets politiska radikaliserings innebar att kultur blev en viktig dimension i internationellt socialt arbete. Detta förde också med sig att internationellt socialt arbete kom att inbegripa delar av socialt arbete på "hemmaplan". Fokus försköts från resursöverföringar mellan länder till jämförelser av socialt arbete i olika länder och i relation till olika minoritetsgrupper.

Globalisering och transnationellt socialt arbete

Den sammankoppling mellan olika delar av världen som globaliseringen innebär, gör att sociala problem inte är avgränsade till sitt lokala sammanhang, utan sammanlänkade med händelser och situationer "långt borta". Globaliseringen sätter sig i människors vardag och påverkar de uttryck sociala problem tar sig, den påverkar människors ekonomi, arbete, boende och sociala relationer, och den har konsekvenser för det sociala arbetets praktik. Globaliseringsdiskursens bidrag till diskussionen om internationellt socialt arbete består i att den sätter fokus på hur "här" är sammanlänkat med "där".

Diskussionen om socialt arbete inom globaliseringsdiskursen är spretig och drar åt olika håll; den har olika utgångspunkter och fokus. På en övergripande och allmän nivå förs det resonemang om hur sociala problem är internationaliserade i det att omständigheter som uppstår på ett ställe blir problematiska på ett annat genom att

människor förflyttar sig mellan länder till följd av bland annat krig, katastrofer eller miljöförstöring (Khan & Dominelli 2000; Dominelli 2010; Lyons m.fl. 2006). Även om dessa bidrag till diskussionen är intressanta och relevanta, så skiljer de sig inte på något avsevärt sätt från de diskussioner som förts under tidigare decennier. Istället för att se till hur "här" och "där" är sammanlänkade, ser man hur en situation eller händelse "där" (t.ex. krig) *orsakar* något "här" (t.ex. flykting) i ett enkelriktat händelseförlopp. Den perspektivförskjutning som globaliseringsdiskursen verkligen inneburit för socialt arbete handlar mer om hur det globala och lokala är *sammanlänkat* i flerriktade processer i människors vardag och hur denna sammanlänkning kommer till uttryck i sociala problem och har konsekvenser för det sociala arbetets praktik.

Globaliseringsdiskursen kopplar här socialt arbete till en transnationell förståelse av social utsatthet. Problematiskt är att det inte finns någon enhetlig definition av transnationalism. Diskussionen inom socialt arbete, liksom i litteraturen om transnationalism i övrigt, lutar sig mot olika definitioner och förståelser. Vanligt förekommande smalare definitioner av transnationalism refererar till när människor upprätthåller starka och varaktiga sociala relationer över statsgränser. Det kan handla om transnationella familjer där familjemedlemmar är bosatta i olika länder, eller om att arbete och boende är etablerat i mer än ett land. Bredare definitioner brukar även inkludera när människor lever sina liv orienterat mot, och med tillhörighetskänslor till, platser i två eller flera länder (Chambon m.fl. 2011; se även t.ex.

Khagram & Levitt 2008). Transnationaliseringen av människors vardag är sammanflätad med globaliseringen men har ett mer avgränsat fokus (Faist 2000). Transnationalism handlar om hur människor lever sitt liv orienterat mot och förankrat på platser i två eller flera länder, om hur globaliseringen sätter sig i vardagen och hur den inverkar på sociala relationer, lokalt och translokalt, och i hierarkiska mönster.

Den relativt nya diskussion som finns om transnationellt socialt arbete – om socialt arbete i det spänningsfält där ”där” är sammanlänkat med ”här” – är trevande och ännu i sin linda. Den förstås här som en pålagring i diskussionen om internationellt socialt arbete. Iögonfallande är några bidrag som tar avstamp i socialt arbete med latinamerikanska grupper i USA. Dessa bidrag har en tydlig koppling till det sociala arbetets praktik och för även fram en definition av transnationellt socialt arbete (Furman & Negi 2007; Negi & Furman 2010).

Transnational social work is an emerging field of practice that (a) is designed to serve transnational populations; (b) operates across nation-state boundaries, whether physically or through new technologies; and (c) is informed by and address complex transnational problems and dilemmas (Furman m.fl. 2010, s. 8)

Andra ansatser är mer specifika och fokuserar modeller och metoder för transnationellt socialt arbete (Furman m.fl. 2008; McNutt 2010; Healy 2004, s. 61) och socialt arbete med socialt utsatta grupper av transmigranter (Potocky 2010a, 2010b; Furman & Casey 2010; Forssell 2012,

2013). Ytterligare andra försöker koppla socialt arbete till det transnationella eller globala civilsamhället (Powell & Geoghegan 2005; Hong & Song 2010) och även till transnationellt socialt entreprenörskap (Poole & Negi 2008). Dessa diskussioner knyter i huvudsak an till redan existerande diskussioner om relationen mellan staten och civilsamhället inom det sociala arbetet, men utvidgar kontexten till en transnationell eller global sådan.

Socialt arbete i kontaktytan mellan ”här” och ”där” – socialt arbete med sociala problem så som dessa manifesterar sig i den transnationella verklighet som individer och grupper lever sin vardag i – utmanar förväntningar om (kulturell) identitet och integration i endast en nationalstatlig kontext (Righard 2008, 2009; Lunt 2009; Boccagni 2011; Eastmond 2007). Globaliseringsdiskursen bidrar på så sätt till att lösa upp manifesta binära förståelser av migration (som invandring/utvandring), av migranter (som invandrare/utvandrare) och av plats (som värdland/hemland, ”här”/”där”). Den öppnar istället upp för förståelser av migration som en pågående och flerriktad process och av migranter som personer som är ”hemma” i mer än ett land.

Frågan är vad globaliseringsdiskursen innebär för vår förståelse av ojämlikhet mellan länder och av global utveckling. Denna diskussion är förvånansvärt frånvarande inom socialt arbete. Istället måste vi vända oss till utvecklingsstudier för att få perspektiv i frågan. Diskussionen drar här åt markant skilda håll. En argumentationslinje målar upp en win-win-win situation och ger på så sätt liv åt en slags framstegsoptimism. Den andra

argumentationslinjen pekar istället på ökade skillnader på alla samhällsnivåer och väcker snarare liv i beroendeskolan. Den ökade migration som globalisering och ökade internationella kontaktytor för med sig innebär att allt fler människor från den fattiga delen av världen finner en utkomst i den rika delen av världen. Enligt den första argumentationslinjen innebär detta en tredubbel vinst: en vinst för mottagarlandet som fyller vakanser på arbetsmarknaden, en vinst för migranten som går från arbetslöshet till en anställning, och en vinst för sändarlandet som får ta emot de pengaförsändelser (eng. *remittances*) som migranten antas skicka tillbaka till familj och vänner. Migranten antas här, med andra ord, spela en viktig roll för global utveckling. Detta sätt att förstå utveckling står emellertid inte oemotsagt. Kritiken pekar på hur den nyliberala globaliseringen inte alls leder till en tredubbel vinst. Tvärtom så visar man här hur det sker en nettoöverföring av resurser från fattiga till rika länder och hur migranter exploateras på ett oanständigt sätt. Det är därmed de redan rika länderna som gör störst vinst (Glick Schiller & Faist 2010; Faist 2008; Faist m.fl. 2011).

Fokus på kopplingen mellan det globala och det lokala har fått ökad uppmärksamhet men är inte ny. Redan på 1980-talet framfördes argument för att socialarbetarutbildningen borde se till denna koppling (se Nagy & Falk 2000). Och även om den ökat så är den fortfarande begränsad. Globaliseringsdiskursen har bidragit till att länka samman "där" och "här" till translokala enheter. Detta innebär också att det inter-nationella och det inter-kulturella inte längre går att skilja åt inom interna-

tionellt socialt arbete. Globaliseringsdiskursen är inte en sammanhållen diskurs utan inrymmer olika ideologiska positioner som förstår och kritiserar globalisering och utveckling utefter skilda argumentationslinjer. Denna diskussion är ännu svagt utvecklad inom socialt arbete men har hög relevans för internationellt socialt arbete.

Avslutande diskussion

Teoretiserandet av internationellt socialt arbete har varit inbäddat i varierande diskurser om hur fattigdom uppstår och består och om social utveckling. Dessa övergripande samhälleliga diskurser har dragit åt olika innehåll under olika tidsperioder vilket avspeglas i utvecklingen av definitioner av internationellt socialt arbete. Olika definitioner av internationellt socialt arbete har inte sällan uppstått som en reaktion mot varandra. Detta har emellertid inte inneburit att senare definitioner ersatt redan befintliga. Istället för att ersätta varandra har tidigare definitioner bestått och "gamla" diskussioner återfinns i olika former och i olika kombinationer i aktuella diskussioner om internationellt socialt arbete.

Detta kan ses i hur både den internationella och den inter-kulturella dimensionen i internationellt socialt arbete har ändrats över tid. Internationellt socialt arbete handlade till en början framförallt om socialt arbete inom internationella organisationer, det vill säga om socialt arbete "där". Så småningom kom det sociala arbetet att radikaliseras. Detta innebar en kritik av västerländsk hegemoni och

att internationellt socialt arbete kom att omfatta jämförelser av socialt arbete i olika länder och i relation till olika kulturella och etniska grupper i befolkningen. Internationellt socialt arbete utvidgades därmed till att inkludera socialt arbete "här" med flyktingar och andra minoriteter. Med globaliseringsdiskursen har "här" och "där" kommit att förstås som en sammanhållen enhet inom vilken människor lever sina liv; inom vilken det uppstår sociala problem som socialt arbete svarar på. Förståelsen av ojämlikhet och utveckling följer här två skilda argumentationslinjer. Medan den

ena pekar på migranter och pengaförsändelser som viktiga pusselbitar i det globala utvecklingsarbetet så pekar den andra på hur migranter från den fattiga delen av världen exploateras i den rika delen av världen. Om vi vänder blicken mot den inter-kulturella dimensionen så har denna dominerats av skilda synsätt. En evolutionistisk kultursyn där den västerländska kulturen är den utvecklade och eftersträvansvärda, ersattes av en värderelativistiskt kultursyn präglad av essentialism, som sedan övergick till en kontextuell kultursyn där diskussionen om den inter-kulturella dimensionen i socialt

Figur 1.

Internationellt socialt arbete (ISA).

	"DÄR"	"HÄR"
MODERNISERING (1940-50-talet)	Det finns en tro på moderniseringsidén och att fattiga länder så småningom kommer att följa samma utvecklingslinje som de rika. I både den akademiska och politiska diskussionen är ISA något som försiggår DÄR. ISA är en praktik inom internationella organisationer och handlar om transfereringar mellan länder.	
RADIKALISERING (1960-70-talet)	Politisk radikalisering leder till en kritik av moderniseringstesen. Överföringen av socialt arbete enligt västerländsk modell till andra delar av världen kritiserar i termer av professionell imperialism. Detta leder till ett intresse för likheter och skillnader mellan olika delar av världen. Jämförelser av socialt arbete i olika länder blir en del av ISA.	Minoritetsrörelser växer sig starka och kritiserar majoritetssamhällets dominans inom socialt arbete. Kultur, kulturella skillnader och kulturell hegemoni politiseras. Jämförelser av socialt arbete i olika minoritetsgrupper i befolkningen inbegrips i ISA. Socialt arbete HÄR inkluderas därmed i ISA.
GLOBALISERING (1980/90-talet och framåt)	Globaliseringsdiskursen ifrågasätter binära uppdelningar vilket bidrar till att DÄR och HÄR integreras till sammanhållna translokala enheter. ISA förstås här främst som socialt arbete med transnationella individer/grupper och transnationella sociala problem, förankrade på platser i två eller fler länder. Diskussionen om både västerländsk hegemoni och om utveckling drar åt olika håll. Å ena sidan ses de mänskliga rättigheterna som en fruktbar global värdegrund för socialt arbete, å andra sidan likställs de med västerländsk hegemoni. Enligt en marknadsliberal argumentation ses ökad migration som en väg mot utveckling med vinster för både in- och utvandringsland och för migranten. En mer kritisk argumentation pekar istället på att maktförhållandena består och att de rika länderna gör störst vinst.	

arbete drar åt olika håll. Argument för en global gemensam värdegrund inom socialt arbete står här mot argument som lyfter fram betydelsen av den lokala kontexten och faran med universalism. I denna avslutande diskussion ska jag försöka tydliggöra de olika positionerna i en figur och peka på några utmaningar som globaliseringsdiskursen innebär för socialt arbete i Sverige.

Figuren skiljer å ena sidan mellan de tre övergripande samhällsliga diskurserna som vid olika tidsperioder format både vår förståelse av samhället i vid bemärkelse och av internationellt socialt arbete, och å andra sidan på socialt arbete "här" och "där". När det gäller förståelsen av internationellt socialt arbete inom moderniseringsdiskursen så finns det inte någon diskussion om internationellt socialt arbete som något som försiggår "här", och gällande globaliseringsdiskursen har jag sammanfogat "här" och "där" i en överlappande box. Den här presenterade indelningen av olika förståelser av internationellt socialt arbete är förenklad och grov, och den kan givetvis bestridas. Oavsett invändningar så visar tabellen på den bredd och variation som begreppet internationellt socialt arbete inrymmer.

På det hela taget utmanar globaliseringsdiskursen det moderna projektet genom att ifrågasätta den territoriella indelningen av världen i nationalstater, där social trygghet förbinds med det nationella medborgarskapet (jfr. Dominelli 2004). Relationen mellan staten och socialt arbete som praktikområde ser olika ut i olika länder vilket hänger samman med utvecklingen av den sociala frågan. Socialt arbete som ett ansvarsområde mellan stat, familj

och civilsamhället (marknaden inräknat) har konstruerats på olika sätt i olika länder. I Sverige har den välfärdsstatliga utvecklingen inneburit att socialt arbete konstruerats som ett väsentligen statligt ansvarsområde (Wisselgren 2000; Qvarsell 2003). Medan den nationalstatliga inramningen för socialt arbete länge har varit given, så utmanas denna nu av de ökande kontaktytorna mellan olika delar av världen. Globaliseringsdiskursen bidrar till att utvidga den sociala frågan till en transnationell kontext i det att den sätter ljus på att många människor lever sina liv transnationellt och många sociala problem är transnationellt situerade. Den sociala frågan om hur det sociala ansvaret fördelas mellan stat, familj och civilsamhälle i ett nationellt sammanhang, utvidgas till att beakta familj och civilsamhälle i sin transnationella kontext med dess skilda ekonomiska, sociala och politiska förhållanden. Den utvidgas därmed också till en fråga om hur det sociala ansvaret fördelas mellan rika och fattiga stater.

Det finns ansatser att föra in det transnationella perspektivet i debatten i Sverige. I senaste utgåvan av social rapport, *Social rapport 2010* (Socialstyrelsen 2010b) lyfts transnationalism fram som ett viktigt perspektiv för att förstå migration i Sverige. Vidare, i den ännu pågående statliga utredningen om cirkulär migration förs ett grundligt resonemang om migranternas flerriktade rörelser över Sveriges gränser, såväl faktiska fysiska förflyttningar över gränsen, som virtuella sådana (SOU 2010:40). Kommittén konstaterar att även om det finns både avgränsningsproblem och praktiska problem när man vill beskriva fenome-

net med siffror, så berör migration många människor i Sverige.

Trots dessa ansatser så kvarstår faktum att i Sverige är socialt arbete som praktikområde obönhörligen sammanflätat med det moderna nationalstatliga projektet. Detta innebär att även om många socialarbetare idag möter transnationella problembilder och transnationella individer och grupper som lever sin vardag förankrad på platser i två eller flera länder, så erbjuder sällan det sociala arbetets ramar möjligheter för socialarbetare att arbeta transnationellt. Istället är det många gånger upp till den enskilda socialarbetaren att hitta strategier för att bemöta de utmaningar som det globaliserade samhället ställer socialt arbete inför (se t.ex. Forssell 2013; Björngren Cuadra & Staaf 2012; Stretmo & Melander 2013). Detta är en brännpunkt

för socialt arbete. Det är också denna fråga som idag ger bränsle åt diskussionen om internationellt socialt arbete.

Mot bakgrund av detta står det klart att internationellt socialt arbete inte alls är avgränsat till vissa platser eller specifika grupper i befolkningen. I ett globaliserat samhälle är det internationella en grundbult i socialt arbete. Med denna artikel hoppas jag stimulera till vidare diskussioner om internationellt socialt arbete i och bortom Sverige, om vilka konsekvenser det internationella har för sociala problem, för socialt arbete som praktikområde och för människor i deras vardag. Förhoppningsvis kan artikeln både stimulera och underbygga denna diskussion genom att tydliggöra olika perspektiv och positioner i densamma.

Referenser

- Abrahamsson, Hans (2012) Utvecklingsbegreppet inför sin pånyttfödelse. *Fronesis*, Nr. 38-39, ss. 45-65.
- Björngren Cuadra, Carin & Annika Staaf (2012) Public social services' encounters with irregular migrants in Sweden. Amid values of social work and control of migration. *European Journal of Social Work*, iFirst article.
- Boccagni, Paolo (2011) Migrants' social protection as a transnational process. Public policies and emigrant initiative in the case of Ecuador. *International Journal of Social Welfare*, Årg. 20, Nr. 3, ss. 318-325.
- Chambon, Adrienne S., Wolfgang Schröer & Cornelia Schweppe (2011) Introduction. I: Chambon, Adrienne S., Wolfgang Schröer & Cornelia Schweppe (Red.) *Transnational social support*. London: Routledge.
- Cox, David & Manohar Pawar (2005) *International social work. Issues, strategies, and programs*. London: Sage.
- Dahlström, Carl (2004) *Nästan välkomna. Invandrarpolitikens retorik och praktik*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Daniel, CarolAnn (2011) Lessons learned. Pedagogical tensions and struggles with instruction on multiculturalism in social work education programs. *Social Work Education*, Årg. 30, Nr. 3, ss. 250-265.
- Dominelli, Lena (2004) International social work education at the crossroads. *Social Work and*

- Society*, Årg. 2, Nr. 1, ss. 87-95.
- Dominelli, Lena (2010) Globalization, contemporary challenges and social work practice. *International Social Work*, Årg. 53, Nr. 5, ss. 599-612.
- Eastmond, Marita (2007) Familjens välfärdsprojekt. Att återskapa hem och vardagsliv på flera platser. I: Eastmond, Marita & Lisa Åkesson (Red.) *Globala familjer. Transnationell migration och släktskap*. Hedemora: Gidlund.
- Edebalk, Per Gunnar (1996) *Välfärdsstaten träder fram. Svensk socialförsäkring 1884-1955*. Lund: Arkiv.
- Faist, Thomas (2000) Transnationalization in international migration. Implications for the study of citizenship and culture. *Ethnic and Racial Studies*, Årg. 23, Nr. 2, ss. 189-222.
- Faist, Thomas (2008) Migrants as transnational development agents. An inquiry into the newest round of the migration-development nexus. *Population, Space and Place*, Årg. 14, Nr. 1, ss. 21-42.
- Faist, Thomas, Margit Fauser & Peter Kivisto (Red.) (2011) *The migration-development nexus. A transnational perspective*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Forsell, Emilia (2012) Omsorg, transnationell migration och biståndshandläggning. I: Jeppsson Grassman, Eva & Anna Whitaker (Red.) *Åldrande och omsorgens gestaltningar. Mot nya perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Forsell, Emilia (2013) Transnational ageing, care needs and the welfare state. *Transnational Social Review. A Social Work Journal*, Nr. 1, ss. 83-99.
- Furman, Rich & Erin Casey (2010) Transnational men. I: Negi, Nalini Junko & Rich Furman (Red.) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Furman, Rich & Nalini Junko Negi (2007) Social work practice with transnational Latino populations. *International Social Work*, Årg. 50, Nr. 1, ss. 107-112.
- Furman, Rich, Nalini Junko Negi & Rommel Salvador (2010) An introduction to transnational social work. I: Negi, Nalini Junko & Rich Furman (Red.) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Furman, Rich, Nalini Negi, Mona C. S. Schatz & Susanna Jones (2008) Transnational social work. Using a wraparound model. *Global Networks*, Årg. 8, Nr. 4, ss. 496-503.
- Glick Schiller, Nina & Thomas Faist (2010) *Migration, development, and transnationalization. A critical stance*. New York: Berghahn.
- Gray, Mel (2005) Dilemmas of international social work. Paradoxical processes in indigenisation, universalism and imperialism. *International Journal of Social Welfare*, Årg. 14, Nr. 3, ss. 231-238.
- Gray, Mel & John Coates (2010) 'Indigenization' and knowledge development. Extending the debate. *International Social Work*, Årg. 53, Nr. 5, ss. 613-627.
- Healy, Lynne M. (2004) Strengthening the link. Social work with immigrants and refugees and international social work. I: Drachman, Diane & Ana Paulino (Red.) *Immigrants and social work. Thinking beyond the borders of the United States*. New York: The Haworth Social Work Press.
- Healy, Lynne M. (2007) Universalism and cultural relativism in social work ethics. *International Social Work*, Årg. 50, Nr. 1, ss. 11-26.
- Healy, Lynne M. (2008) *International social work. Professional action in an interdependent world*. Oxford: Oxford University Press.
- Healy, Lynne M. & Rosemary J. Link (2012) *Handbook of international social work. Human rights, development, and the global profession*. New York: Oxford University Press.
- Healy, Lynne M. & Rebecca L. Thomas (2007) International social work. A retrospective in the 50th year. *International Social Work*, Årg. 50, Nr. 5, ss. 581-596.
- Hong, Philip Young P. & In Han Song (2010) Globalization of social work practice. Global and local responses to globalization. *International Social Work*, Årg. 53, Nr. 5, ss. 656-670.
- Hugman, Richard (2010) *Understanding international social work. A critical analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- Ife, Jim (2001) Local and global practice. Relocating social work as a human rights profession in the new global order. *European Journal of Social Work*, Årg. 4, Nr. 1, ss. 5-15.
- Johansson, Jesper (2008) "Så gör vi inte här i Sverige. Vi brukar göra så här". *Retorik och praktik i LO:s invandrarpolitik 1945-1981*. Växjö: Växjö University Press.
- Jung, Sun Young & Tony Tripodi (2007) Brief note. Trends in international social work research. *International Social Work*, Årg. 50, Nr. 5, ss. 691-698.
- Khagram, Sanjeev & Peggy Levitt (Red.) (2008) *The transnational studies reader. Intersections and innovations*. New York: Routledge.
- Khan, Parves & Lena Dominelli (2000) The impact of globalization on social work in the UK. *European Journal of Social Work*, Årg. 3, Nr. 2, ss. 95-108.
- Kohli, Hermeet K., Ruth Huber & Anna C. Faul (2010) Historical and theoretical development of culturally competent social work practice. *Journal of Teaching in Social Work*, Årg. 30, Nr. 3, ss. 252-271.
- Kollind, Anna-Karin (2003) Kvinnor och socialt arbete. Vid övergången från filantropi till profession. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, Årg. 10, Nr. 2-3, ss. 172-192.
- Lalayants, Marina, Tony Tripodi & Sun Young Jung (2009) Trends in domestic and international social work research. A 10-year review of American research journals. *Journal of Social Service Research*, Årg. 35, Nr. 3, ss. 209-215.
- Lundh, Christer & Rolf Ohlsson (1994) *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. Stockholm: SNS Förlag.
- Lunt, Neil (2009) Older people within transnational families. The social policy implications. *International Journal of Social Welfare*, Årg. 18, Nr. 3, ss. 243-251.
- Lyons, Karen, Terry Hokenstad, Manohar Pawar, Nathalie Huegler & Nigel Hall (Red.) (2012) *The SAGE handbook of international social work*. London: Sage.
- Lyons, Karen, Kathleen Manion & Mary Carlsen (2006) *International perspectives on social work. Global conditions and local practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- McNutt, John G. (2010) Using internet technology for transnational social work practice and education. I: Negi, Nalini Junko & Rich Furman (Red.) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Midgley, James (1983) *Professional imperialism. Social work in the third world*. London: Heinemann.
- Midgley, James (2001) Issues in international social work. Resolving critical debates in the profession. *Journal of Social Work*, Årg. 1, Nr. 1, ss. 21-35.
- Nagy, Géza & Diane Falk (2000) Dilemmas in international and cross-cultural social work education. *International Social Work*, Årg. 43, Nr. 1, ss. 49-60.
- Negi, Nalini & Rich Furman (Red.) (2010) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Payne, Malcolm & Gurid Aga Askeland (2008) *Globalization and international social work. Postmodern change and challenge*. Aldershot: Ashgate.
- Poole, Dennis L. & Nalini Negi (2008) Transnational community enterprises for social welfare in global civil society. *International Journal of Social Welfare*, Årg. 17, Nr. 3, ss. 243-246.
- Potocky, Miriam (2010a) Social work in refugee resettlement. I: Negi, Nalini Junko & Rich Furman (Red.) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Potocky, Miriam (2010b) Social work practice with transnational human trafficking. I: Negi, Nalini & Rich Furman (Red.) *Transnational social work practice*. New York: Columbia University Press.
- Powell, Fred & Martin Geoghegan (2005) Reclaiming civil society. The future of global social work? *European Journal of Social Work*, Årg. 8, Nr. 2, ss. 129-144.
- Qvarsell, Roger (2003) CSA och socialpolitiken kring sekelskiftet 1900. *Socialvetenskaplig tidskrift*, Årg. 10, Nr. 2-3, ss. 117-130.
- Righard, Erica (2008) *The welfare mobility*

- dilemma. Transnational strategies and national structuring at crossroads.* Lund: Lund Dissertations in Social Work 31, School of Social Work, Lund University.
- Righard, Erica (2009) The family as a nation-state project in a global context. Implications for 'social citizenship' and social welfare. *Zeitschrift für Sozialpädagogik (special issue: Transnationality and social work)*, Årg. 7, Nr. 4, ss. 373-390.
- Shier, Micheal L., Sandra Engstrom & John R. Graham (2011) International migration and social work. A review of the literature. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, Årg. 9, Nr. 1, ss. 38-56.
- Skytte, Marianne & Norma Montesino (2006) Kulturella perspektiv inom socialt arbete. I: Meeuwisse, Anna, Sune Sunesson & Hans Swärd (Red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Socialstyrelsen (2010a) *Interkulturellt socialt arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2010b) *Social rapport 2010*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2010:40 Cirkulär migration och utveckling. Kartläggning av cirkulära rörelsemönster och diskussion om hur migrationens utvecklingspotential kan främjas. Delbetänkande av Kommittén för cirkulär migration och utveckling (CiMU).
- Stretmo, Live & Charlotte Melander (2013) *Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*. Göteborg: Rapport 2:2013, FoU i Väst, Göteborgsregionens Kommunalförbund.
- Trygged, Sven (2007) *Internationellt socialt arbete. Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Trygged, Sven (2010) Balancing the global and the local. Some normative reflections on international social work. *International Social Work*, Årg. 53, Nr. 5, ss. 644-655.
- Webb, Stephen A. (2009) Against difference and diversity in social work. The case of human rights. *International Journal of Social Welfare*, Årg. 18, Nr. 3, ss. 307-316.
- Wisselgren, Per (2000) *Samhällets kartläggare. Lorénska stiftelsen, den sociala frågan och samhällsvetenskapens formering i Sverige 1830-1920*. Stehag: Symposion.
- Xu, Qingwen (2006) Defining international social work. A social service agency perspective. *International Social Work*, Årg. 49, Nr. 6, ss. 679-692.
- Yan, Miu-Chung & Ming-Sum Tsui (2007) The quest for western social work knowledge. *International Social Work*, Årg. 50, Nr. 5, ss. 641-653.
- Yip, Kam-Shing (2004) A Chinese cultural critique of the global qualifying standards for social work education. *Social Work Education*, Årg. 23, Nr. 5, ss. 597-612.
- Yuen-Tsang, Angelina W.K. & Sabin Wang (2002) Tensions confronting the development of social work education in China. *International Social Work*, Årg. 45, Nr. 3, ss. 375-388.

Summary

International social work A historical approach to definitions and perspectives

Social workers increasingly encounter individuals and groups who live their life oriented towards and sometimes even anchored in places in two or more countries. They also face situations and social problems that cannot be understood solely from a local perspective. This development has nourished the interest in international social work, which is growing in importance today. In spite of this growing interest there is a lack of a coherent definition of international social work. Due to this situation it is appropriate to review existing definitions of international social work and their underlying theoretical assumptions.

The first definitions of international social work appeared in the 1940s in the shadow of the Second World War. These were based on a western understanding of social work and on modernization theory. A second wave of theory development came about from the late 1960s as socie-

tal power hierarchies and critical theory were brought to the fore in popular and academic debates. Globalization and the increased dependency between different parts of the world are of profound significance for ongoing theory development.

This article shows that, while the first definitions of international social work were reduced to considering cross-border dimensions, over time inter-cultural dimensions have become an integral part of international social work. In what is today sometimes called transnational social work, the cross-border and cross-cultural dimensions of international social work are conflated. The article also shows how earlier discussions and dilemmas are reproduced in ongoing discussions. The article organizes different theoretical positions in a table and hopes to stimulate further discussion of international social work.